

ความสัมพันธ์ของพิธีสังสการในวัยเด็กกับประเพณีการเกิดของไทย

ด้วยเหตุที่พิธีสังสการในวัยเด็กในอินเดียสมัยโบราณ ซึ่งถือว่าเป็น พิธีกรรมทางศาสนาที่ก่อให้เกิดความบริสุทธิ์ กับประเพณีการเกิดของไทย เป็น ประเพณีต่างยุคต่างสมัยกันมาก ฉะนั้น ในที่นี้จึงจะกล่าวถึงเฉพาะประเพณีของ ไทยบางประการ ที่เห็นว่ามีความสัมพันธ์หรือคล้ายคลึงกับพิธีสังสการ ในวัยเด็กใน อินเดียสมัยโบราณ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่จะยกมาแสดงนี้ แม้จะมีใช่เป็นอิทธิพลของ วัฒนธรรมอินเดียที่มีต่อวัฒนธรรมไทยโดยตรง แต่ก็แสดงว่าประเพณีของชนชาติใด ก็ตาม ย่อมมีเหตุผลสอดคล้องกับความเชื่อก ความเชื่อถือ หรือวิถีชีวิตของคนในสังคม นั้น ๆ และเหตุผลตลอดจนจุดมุ่งหมายของการทำพิธีต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กของชน แต่ละชาติ อาจจะลงรอยเดียวกันได้ แม้ว่าลักษณะของพิธีกรรมจะแตกต่างกันไป ก็ตาม

ระยะเวลาตั้งแต่หญิงตั้งครรภ์จนถึงเวลาคลอด ถือกันว่าเป็นระยะที่มีภัย อันตรายอยู่รอบข้าง ผู้มีครรภ์ต้องเลี้ยงตัวอันตรายต่าง ๆ จนกว่าจะพ้นไป ทำให้จิตใจไม่สบาย ขวัญไม่ดี ด้วยเหตุนี้จึงต้องหาอุบายป้องกันและบำบัดไปด้วยวิธีต่าง ๆ ตั้งแต่ทารกยังอยู่ในครรภ์มารดา โดยตั้งข้อห้ามต่าง ๆ ขึ้นเพื่อป้องกันหญิงมีครรภ์ ให้งuardร่างกายและจิตใจ ประเพณีของไทยมีข้อห้ามมากมาย คือ หญิงมีครรภ์ จะไปเผาศพหรือไปเยี่ยมไข้หนักไม่ได้ จะไปดูคนอื่นเขาคลอดบุตรก็ไม่ได้ เพราะเด็ก ในท้องจะอายกัน จึงทำให้เขาคลอดไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันเรื่องอติมาก อันอาจจะ

* เสฐียรโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย (พระนคร : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๐), หน้า ๔.

ทำให้เสียขวัญและกำลังใจ ชาวฮินดูก็มีความเชื่อที่คล้ายคลึงกันคือ ห้ามหญิงมีครรภ์
เดินกลางแจ้ง ห้ามเข้าไปในบารุง หลุมฝังศพ หรืออยู่ใต้ต้นไม้ในบริเวณที่ฝังศพ^๑
เพราะสถานที่เหล่านี้วิญญาณที่ชั่วร้ายอาจทำอันตรายให้เจ็บป่วยและขวัญเสียได้

การห้ามหญิงมีครรภ์ไม่ให้อาบน้ำหรืออาบน้ำในเวลากลางคืนของไทยเรานั้น
ก็เพื่อป้องกันมิให้ร่างกายของหญิงมีครรภ์เย็นจัดเกินไป เวลาคลอดจะลำบาก
และยังห้ามมิให้ตกปลา ฆ่าสัตว์และกล่าวเท็จ^๒ ความเชื่อของฮินดูนอกจากจะห้าม
ไม่ให้หญิงมีครรภ์อาบน้ำในแม่น้ำลำคลองแล้ว ยังห้ามการสยายผม จะต้องเกล้าผม
ให้เรียบร้อยไม่ปล่อยให้ร่วง เวลาพูดทุกครั้งจะต้องกล่าวคำที่เป็นสิริมงคลและทำพิธี
ปลุกขาคตามลัทธิ^๓ ข้อห้ามทั้งของไทยและฮินดูนี้เป็นสิ่งที่ถือหญิงมีครรภ์ เพราะจะทำให้
หญิงมีครรภ์มีจิตใจสบาย หน้าตาสดใส ผิวพรรณนุ่มนวล ดวงวรรณะดีของไทย
เรื่องขุนช้างขุนแผนตอนหนึ่งทีกล่าวถึงนางทองประสีในขณะที่ตั้งครรภ์พลายแก้ว ดังนี้^๔

^๑ Richard Fick, "Children (Hindu)" in Encyclopaedia of Religion and Ethics, 3 : 540.

^๒ เสรีชัยโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย
หน้า ๑๒.

^๓ Sinclair Stevenson, The Rites of the Twice - Born,
p. 1.

^๔ ขุนช้างขุนแผน, (พระนคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๖), หน้า ๗.

"จะกล่าวถึงนางทองประสีมีครรภ์แก่ งามแต่เฝ้าผนึกสมหน้า
 ผิวพรรณทั้งสุวรรณาตา
 แก้มทั้งสองข้างคั่งปรางทอง
 ผิวเนื้อเป็นนวลควรรแลเล้ง
 จำศีลภาวนาเป็นเนื่องนิตย์
 ภาวนาบูชาด้วยดอกบัว
 งามแต่เฝ้าผนึกสมหน้า
 ดวงหน้าคั่งดวงจันทร์ เมื่อดำเนิน
 เถานมทั้งสองก็ครัดเคร่ง
 ดูปลั่งเปล่งนำชมสมพอดตัว
 น้อมจิตนับนิ้วขึ้นเหนือหัว
 ไม่ว่างที่จะเป็นอันตราย"

ลักษณะห้องตลอดคามประเพณีไทยแต่โบราณนั้น เสรีบริโกเศศได้อธิบาย
 ไว้ดังนี้

"ประตูหน้าต่าง (ถ้ามี) ห้องอยู่ไฟต้องปิดไว้เสมอ เพราะกลัวลมจะเข้าไป
 ไปกระทบตัวผู้อยู่ไฟเกิดเป็นไข้ขึ้นได้ ที่เป็นไขง่าย ว่าเป็นเพราะผู้อยู่ไฟยังมีกำลัง
 อ่อนเพลียอยู่ ลางที่อาจจะกลัวผีมันลอคเข้ามาทางหน้าต่าง ประตูก็ได้..."^๑

ประเพณีของอินเดียโบราณ ก็ต้องปิดประตูหน้าต่างห้องตลอดเช่นเดียวกัน
 ทั้งนี้เพื่อป้องกันวิญญาณที่ชั่วร้าย^๒

ในขณะที่หญิงมีครรภ์เจ็บท้องถี่ใกล้จะคลอดนั้น ประเพณีไทยของเราจะต้อง
 ให้เปิดประตูหน้าต่างห้องอื่น ๆ ภายในบ้าน ไขสลักไขกุญแจกุญลินชัก หรืออะไรที่ลั่น
 เอาไว้ออกให้หมด ตลอดจนชักไม้หรือสิ่งใด ๆ ที่เห็นที่ชักหรือเสียบไว้ใต้หลังคา
 ก็ต้องเอาออก ทางภาคอีสานพระเครื่องซึ่งเป็นพระปิดทวารก็ต้องนิมนต์เอาออกไปไว้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ เสรีบริโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย
 หน้า ๘๕.

^๒ P. Thomas, Hindu Religion Custom and Manners, p. 2.

เสียที่อื่น ต่อเมื่อกลอดแล้วจึงนำมาเก็บไว้ที่เดิมได้ เมื่อเวลาจะกลอดก็กองเลือก
 ทาทิศตามธรรมดาทั่วไปจะให้หญิงมีครรภ์หันหน้าไปทางทิศตะวันออกเป็นดีที่สุด หรือจะ
 หันศีรษะไปทางทิศเหนือก็ได้ เพราะทารกจะได้เลื่อนลงใต้ใต้สะดวก แต่ถากการ
 กลอดเกิดขลุกขลักกลอดโคซาก็ต้องแก้ไขด้วยอุปเท่ห์ต่าง ๆ ตามที่ไว้กันมากคือทำน้ำ
 สะเภา^๒ ประพรมตัวหญิงมีครรภ์และให้ดื่มด้วย คติความเชื่อของอินเดียสมัยโบราณ
 ก็เช่นเดียวกัน คือ ในขณะที่หญิงมีครรภ์ใกล้จะกลอด พรานหมันที่รับเชิญมานั้นก็จะสว
 มนต์ขับไล่สิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ให้ออกไปให้พ้น และจะเป็นผู้กลอดสักประจุกทุก ๆ อัน
 ในบ้าน เพื่อเป็นเคล็ดในการปลดปล่อยทารกที่อยู่ในครรภ์ของมารดา^๓ แต่ในกรณีที่มี
 การกลอดยาก สามีของหญิงมีครรภ์จะต้องทำพิธีเพื่อเร่งการกลอด เรียกว่า พิธีไสย-
 ยันต์กรรม โดยสามีจะพรมน้ำที่ร่างของภรรยาพร้อมกับสวมนต์พระเวทย์^๔ สำหรับ
 เรื่องทิศทางการกลอดนั้น จะต้องให้หัวเตียงของหญิงมีครรภ์หันไปทางทิศเหนือ

^๑ เสฐียรโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย
 หน้า ๒๒.

^๒ เสฐียรโกเศศ ใคอธิบายไว้ใน ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณี
เนื่องในการตาย หน้า ๒๕ ว่าน้ำสะเภาะนั้นมีวิธีทำได้หลายอย่าง เช่น น้ำที่แช่
 กล้วยตะกรุดลงภาชนะ น้ำที่ราดหัวแม่เท้าของสามี น้ำที่ตักสากขึ้นไปบนหลังคา
 แล้วรองเอาไว้ แล้วสากกลับขึ้นไปบนหลังคาอีกและรองไว้ ทำอย่างนี้ครบ ๓ ครั้ง
 แล้วเอาน้ำที่รองครั้งสุดท้ายมาเสกด้วยพระพุทธรูปว่าถอยหลัง ไซ้เป็นน้ำสะเภาะ.

^๓ P. Thomas, Hindu Religion Custom and Manners, p. 3.

^๔ คู่มือที่ ๓ พิธีชาตกรรม, หน้า ๑๕.

หรือทิศตะวันออกเหมือนกับประเพณีไทย ซึ่งถือว่าเป็นทิศที่เป็นมงคล

ประเพณีโบราณของไทยภาคอีสานนั้น เมื่อตัดสายสะดือและอาบน้ำให้เด็กแล้ว ญาติคนหนึ่งจะอุ้มเด็กทั้งเบาะลงจากเรือนไปที่พื้นดิน ห่างจากบันไดเรือนออกไปประมาณวาเศษ แล้วกมลงเอาเท้าข้างขวาของเด็กแตะพื้นดิน ๓ ครั้ง การกระทำเช่นนี้มีจุดประสงค์เพื่อไม่ให้เด็กเหยียบแผ่นดินผิด ให้เด็กมีความมั่นคงเหมือนแผ่นดิน^๒ ประเพณีโบราณของไทยภาคใต้ก็มีพิธีให้เด็กเหยียบดิน แต่จะทำในเวลาที่มาารคาของเด็กอยู่ไฟครบกำหนดแล้ว^๓ เรียกว่าพิธีนำเด็กลงล่าง ต้องให้หมอบท้าววันดีเพื่อหาพิธี โดยเตรียมเงิน ทอง รวงข้าว หิน มีด ของทั้งหมดนี้ใส่ในถาดแล้วใส่ผ้าไว้ ส่วนเด็กนั้นจะต้องสวมเสื้อผ้าใหม่ แม้จะอุ้มเด็กลงมาที่พื้นดินแล้วให้เหยียบของ

การกำหนดทิศทางตามความเชื่อ เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของพิธีสังสการ โดยถือว่า ทิศตะวันออกซึ่งเป็นทิศที่ดวงอาทิตย์ขึ้นนั้น เป็นทิศที่ให้แสงสว่าง ความอบอุ่นและความสุข ทิศตะวันตกแสดงถึงความมืด ความเยือกเย็น ความตายและความน่าเบื่อ ยทิศเหนือเป็นทิศของพระจันทร์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความสงบและความอ่อนโยน และทิศใต้เป็นทิศของพระยม เทพเจ้าแห่งความตาย ซึ่งถือว่าเป็นศิริมงคล.

Raj Bali Pandey, Hindu Samskāras, p. 69.

^๒ เสฐียรโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย หน้า ๓๗.

^๓ การอยู่ไฟตามแบบประเพณีไทยโบราณนั้น มีกำหนดตั้งแต่ ๗ วันขึ้นไป จนถึง ๒๕ วัน จำนวนอยู่ไฟจะต้องเป็นจำนวนเลขคู่ เพราะถือคติที่ว่าวันคู่ลูกดี วันที่ลูกห่าง การอยู่ไฟจะอยู่กี่วันก็ได้ แต่ถ้าวุ่นานไคยั้งดี จะทำให้เมื่อออกไฟแล้วผิวพรรณจะผ่องใสเป็นน่านวล โดยเฉพาะท้องสาวมักจะให้อยู่ไฟหลายวัน.

เสฐียรโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย หน้า ๖๒.

ทุกอย่างในดาว แล้วให้เด็กก้าวเหยียบกิน ๓ อย่าง จะให้เด็กเดินไปทางทิศใด ก็ขึ้นอยู่กับหมอ ซึ่งจะเป็นผู้ตรวจทิศทางที่เป็นมงคลในวันนั้น ตอนที่เด็กย่างไปให้ มีคนให้เบี้ย (เงิน) เชื่อว่าเด็กจะไปไหนมาไหนมีคนให้เงินทอง* สำหรับสิ่งของที่ อยู่ในดาวนั้น ก็คงมีจุดประสงค์ทางลัญจลักษณ์ คือให้มีความร่มเย็นเป็นสุขเหมือนน้ำ ให้มีความหนักแน่นเหมือนหิน ให้ร่ำรวยงอกงามเหมือนข้าวเปลือก และให้ปราศจาก อันตราย ในพระราชพิธีโบราณก็มีพระราชพิธีสมโภชจรตปฐพีลูกหลวง สมโภชเมื่อแรก คำเนินได้พระชันษาราวขวบมี พระราชพิธีนี้ดูเหมือนจะทำในสมัยรัตนโกสินทร์ แต่ เล็กมานานแล้ว^๒ พิธีนี้กรรมของอินเดียนก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับพิธีเหยียบดินของไทย ในแง่ที่พาเด็กออกไปนอกบ้านเป็นครั้งแรก แต่จุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้ออกไปพบกับ โลกภายนอกที่มีอันตรายต่าง ๆ และเพื่อป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นแก่เด็ก จึงต้องทำพิธี ถวายเด็กให้แก่พระสุรยเทพ^๓ พิธีนี้จะประกอบขึ้นเมื่อเด็กอายุได้ ๔ เดือน

ตามคติความเชื่อของไทยแต่โบราณ หากเด็กหลุดออกมาใหม่ ๆ จะยังไม่ ให้กินอะไร ให้กินแต่ขี้แมลงสาบเผาไฟผสมกับเกลือเล็กน้อย และละลายด้วยน้ำขี้ ในถ้วยเล็ก ๆ เอาขี้มาจุ่มลงไปถ้วยให้ปล่อยชายข้างหนึ่งห้อยพาดปากถ้วยออกมา

* วิทยุ จิตต์ธรรม, ขนบธรรมเนียมประเพณี (สงขลา : โรงพิมพ์มงคล- การพิมพ์), หน้า ๕๑.

^๒ คำทรงราชานุกาพ, สมเด็จพระเทพฯ, ประชุมพระนิพนธ์เบ็ดเตล็ด (พระนคร : โรงพิมพ์สหการพิมพ์, ๒๔๕๐), หน้า ๒๔.

^๓ บทที่ ๓ พิธีนิยมกรรม, หน้า ๕๓.

เพื่อให้ทารกถูกกิน ยาซีแมลงสามนี้ถือว่าเป็นยาถ่ายสำหรับขับขี้เทาของเด็ก จะให้เด็กกินอย่างนี้ ๓ วัน แล้วจึงจะให้กินน้ำนมแม่ภายหลัง* คติความเชื่อของอินเดียแก่โบราณนั้น เมื่อทารกคลอดออกมา และก่อนที่หมอตำแยจะตัดสายสะดือให้ทารก ผู้เป็นบิดาจะต้องประกอบพิธีการเกิดเรียกว่า พิธีชาติกรรม ซึ่งเป็นพิธีสังสการพิธีแรกสำหรับเด็ก พิธีย่อยที่สำคัญของพิธีชาติกรรมคือ พิธีเมธาขณะ บิดาจะให้เด็กเกิดใหม่นั้นเลียน้ำผึ้งที่ผสมกับเนยใส พร้อมกับกล่าวบทสวด^๒ ทั้งนี้ เพื่อให้ทารกนั้นมีสติปัญญาที่เฉลียวฉลาด

คามประเพณีไทยโบราณนั้น เมื่อทารกเพศหญิง เกิดได้เลยสามวันแล้ว หมอตำแยจะเจาะใบหูให้ โดยใช้เข็มร้อยค้าย้ายอมมะเกลือ หรือมีดนั้นก็จะใช้ ตะกั่วเลี่ยมหัวท้ายชดเป็นวงแหวนหนีบใบหู ใหลอย ๆ หนีบเข้าไปทีละน้อยจนกว่า ใบหูจะทะลุ เวลาเจาะต้องคลึงใบหูให้ชาและดูของไม้ให้เจาะตรงเส้น เมื่อเจาะแล้วให้ปล่อยค้ายค้างอยู่ และจะต้องคอยดูค้ายไว้เสมอ แล้วเอาน้ำมันมะพร้าวหยอดไว้อย่าให้แห้ง จนกระทั่งแผลหายแล้วจึงดึงค้ายออก^๓ ส่วนประเพณีโบราณของอินเดีย ก็มีพิธีกรรมเวช คือ พิธีเจาะใบหู เป็นพิธีสังสการพิธีหนึ่งของทารกทั้งเพศชายและเพศหญิง พิธีนี้กระทำเมื่อทารกอายุได้ ๙ - ๘ เดือน เป็นต้นไป ชนิดของเข็มที่ใช้เจาะนั้นแตกต่างกันไปตามวรรณะ ในขณะที่ทำพิธีบิดาจะต้องท่องมนต์พระเวท

* เสรีวรโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย,

หน้า ๔๒.

^๒ ฎบที่ ๓ พิธีชาติกรรม, หน้า ๒๘.

^๓ เสรีวรโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย,

หน้า ๙๐.

๑ บท ที่ข้างใบหูที่กำลังเจาะอยู่^๑ จุดประสงค์ในการเจาะใบหูของไทยเรานั้น ก็เพื่อประดับให้สวยงาม แต่ของอินเดียนอกจากมุ่งเพื่อความสวยงามเป็นเบื้องต้นแล้ว ประการสำคัญก็คือ การเจาะใบหูยังเป็นข้อบังคับและมีบทลงโทษทางศาสนาด้วย

เมื่อเด็กมีอายุครบหนึ่งเดือนบริบูรณ์ ซึ่งประเพณีไทยถือว่าไคลงพัน อันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บจากการกระทำของผีแล้ว ก็จัดให้มีการโกนผมไฟและทำขวัญ ซึ่งถือว่าเป็นพิธีใหญ่ออกหน้าออกตา และอาจจะมีการตั้งชื่อให้เด็กในตอนนั้นด้วย การโกนผมไฟ ผมที่โกนนั้นให้เหลือไว้ที่กระหม่อมหย่อมหนึ่ง เพราะกระหม่อมของเด็กยังบางอยู่ ผมที่เหลือไว้ นั้นจะปกป้องกันอันตรายได้ แต่ก่อนนี้เด็กไทยมักนิยมไว้จุกกันเป็นส่วนใหญ่ แต่สมัยโบราณนั้นไม่ได้เอาไว้จุกเหมือนอย่างในชั้นหลัง ๆ นี้ คือจะไว้จุกไว้แกละหรือไว้เปียก็ได้ตามใจชอบ สมัยโบราณที่เดิวนั้นเขามักเอาดินมาปั้นเป็นตุ๊กตาหลาย ๆ ตัว เอาไว้จุกบ้าง แกละบ้าง เปียบ้าง แล้วให้เด็กเล่น และคอยดูว่าเด็กจะชอบเล่นตุ๊กตาตัวไหนมากที่สุด ก็จะทำให้เด็กไว้ผมอย่างนั้น ผมจุกนี้จะไว้อยู่จนอายุ ๑๑ ปี จึงจะทำพิธีโกนจุก^๒ เส้นผมนั้นเราถือว่าเป็นของสูง จะนำไปทิ้งในที่ทั่วไปไม่ได้ ฉะนั้นเส้นผมที่โกนออกแล้วให้บรรจุลงในกระทงมีใบบัวหรือใบบอนรองกัน หรือใส่ดอกไม้ลงไปด้วย แล้วนำไปลอยน้ำเวลาน้ำลง ให้นำกระทงไปลอยน้ำจะต้องกล่าวว่า "ขอให้อยู่เย็นเป็นสุขเหมือนแมลงคา"^๓ ต่อจากนั้นบรรดาญาติ

^๑ ฎบที่ ๓ พิธีกรรมเวธ, หน้า ๙๔.

^๒ ฎรคินทร์ วิริยะบูรณะ, ประเพณีไทยฉบับพระมหाराชาครู, หน้า ๑๑๒.

^๓ เสรีบุรโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย,

พี่น้องก็ทำพิธีเอาค้ำยผูกข้อมือและขอเทาชองเด็กแล้วให้พรตามประเพณี คนสามี
 ทั่วไปก็จะจัดทำพิธีแต่เพียงเท่านั้น แต่ถ้าเป็นภรรยาที่มีหรือเจ้านายก็จะจัดให้มีพิธีใหญ่
 ตามกำลังความสามารถ มีทั้งพิธีสงฆ์และพิธีพราหมณ์ด้วย^๑ อันเดี่ยมีความเชื่อว่าตรง
 กระทบนั้นเป็นที่รวมของเส้นโลหิตแดง ซึ่งถือว่าเป็นขวัญหรือจุดสำคัญของชีวิต
 เรียกว่า อชิปติ การทำให้ขาดเจ็บในบริเวณนี้จะเป็นต้นเหตุให้ถึงแก่ชีวิตได้^๒ ฉะนั้น
 ในการประกอบพิธีจุฬากรรมคือ พิธีโกนผมแล้วไว้จุก เมื่อเด็กอายุได้ตั้งแต่ ๑ ปี
 บริบูรณ์ จนกระทั่งถึงย่างเข้าปีที่ ๓ หลังจากที่มีคาถาทำพิธีตัดผมให้เด็กแล้ว^๓ จะให้
 ข้างคอดมโกนผมของเด็กออก แต่จะเหลือปอยผมตรงกระทบไว้เช่นเดียวกับของ
 ไทย เพื่อปกคลุมและป้องกันกระทบส่วนที่เป็นอันตรายได้ง่าย ส่วนเศษผมที่ถูกตัด
 และโกนออกนั้น จะต้องนำไปทิ้งในบ่อน้ำหรือบริเวณที่มีน้ำ หรือจะฝังไว้ในคอกวัว
 โคนก้นมะเคื่อ หรือในป่าก็ได้ สาเหตุที่ต้องทิ้งอย่างมีพิธีนี้ เพราะชาวฮินดูให้ความสำคัญ
 แก่เส้นผมมาก ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายที่ศัตรูมุ่งร้ายอาใจใช้อำนาจเวท
 มนต์ทำอันตรายได้

การตั้งชื่อเด็กตามประเพณีไทยนั้น จะกำหนดเวลาตายตัวไม่ได้ บางราย
 เมื่อโกนผมไฟแล้วก็มี การตั้งชื่อพร้อมกันไปก็มี ไปตั้งเมื่อเด็กเติบโตจนถึงวัยศึกษา
 เล่าเรียนก็มี ในครั้งโบราณการตั้งชื่อเด็กของไทย คงจะตั้งเป็นการชั่วคราวก่อน
 เรียกชื่อตามเพศและตามลำดับ เช่น อ้าย ยี่ สาม สี่ เป็นต้น และจะเปลี่ยนใหม่เมื่อ

^๑ อรุณินทร์ วิริยะบุรณะ, ประเพณีไทยฉบับพระมหाराชครู, (พระนคร :
 โรงพิมพ์ประจักษ์วิทยา, ๒๕๑๒), หน้า ๔๘.

^๒ Raj Bali Pandey, Hindu Samskāras, p. 159.

^๓ บทที่ ๓ พิธีจุฬากรรม, หน้า ๖๘.

ไปอยู่วัดเรียนหนังสือ หรือไม่เมื่อมีอายุได้ ๓ - ๔ ขวบ ก็ตั้งชื่อตามกฎเกณฑ์ที่
 ดื่อกัน^๑ กฎเกณฑ์ในการตั้งชื่อนั้นต้องให้ถูกต้องตามบุคลิกลักษณะที่เป็นเดช ศรี มูละ
 และมนตรี ต้องให้สมกับเพศ และต้องแก้บาปลักษณะที่เป็นกาลกิณีหรือศัตรูลักษณะ
 ให้เป็นบุญลักษณะ^๒ ส่วนการตั้งชื่อตามประเพณีของอินเดียเรียกว่า พิธีนามกรรม
 ส่วนมากจะประกอบพิธีเมื่อเด็กเกิดมาได้ ๑๐ - ๑๒ วัน คือ ภายหลังจากที่มารดา
 ครบกำหนดการอยู่ไฟแล้ว ลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของการตั้งชื่อของอินเดียสมัย
 โบราณ นอกจากจะมีชื่อที่ใช้เรียกทั่วไปแล้ว จะต้องมีย่อชื่อ ซึ่งจะเปิดเผยให้ใครรู้
 ไม่ได้ เพราะจะได้รับอันตรายจากศัตรู^๓

เมื่อเด็กอายุได้ ๓ เดือน ตามประเพณีไทยจะหัดให้เด็กไต่กินอาหารแข็ง
 คือ ข้าวบดกับกล้วยน้ำว้าไต่^๔ คือเอาข้าวสุกผสมกับเกลือเล็กน้อย บดเข้ากับกล้วย
 น้ำว้าอย่างหอม^๕ พิธีป้อนอาหารแข็งแก่เด็กหรือพิธีอันนปราศนะของอินเดียนั้น จะทำ
 เมื่อเด็กมีอายุได้ ๕ - ๖ เดือน อาหารที่ไต่ป้อนเด็กในพิธีนั้น จะประกอบด้วยอาหาร
 ชนิดต่าง ๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ต่อบุคลิกภาพในอนาคตของเด็ก^๖ การฝึกหัดให้เด็กไต่กิน

^๑ เสฐียรโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย,
 หน้า ๑๐๕.

^๒ อรุณันท์ วิวิษณูณะ, ประเพณีไทยฉบับพระมหाराชาครุฑ, หน้า ๖๓.

^๓ บทที่ ๓ พิธีนามกรรม, หน้า ๔๑.

^๔ เสฐียรโกเศศ, ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย,
 หน้า ๑๐๐.

^๕ บทที่ ๓ พิธีอันนปราศนะ, หน้า ๕๘.

อาหารเสริมเช่นนี้ ก็มีจุดประสงค์เช่นเดียวกันคือ เพื่อเตรียมตัวเด็กให้หย่านม
ในอันถัดต่อไป

จากการพิจารณาพิธีสังสการในวัยเด็กของอินเดีย และประเพณีการเกิด
ของไทยคงกล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าประเพณีการเกิดบางอย่างของไทย มีลักษณะ
บางประการสัมพันธ์กับพิธีสังสการของชาวอารยันอินเดีย ซึ่งแสดงว่าแนวความคิด
เกี่ยวกับประเพณีของแต่ละชาตินั้น อาจจะสอดคล้องกันได้ และบางกรณีก็เป็นผลมา
จากอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่เผยแพร่ขยายและถ่ายทอดแก่กันและกัน ดังนั้น เมื่ออิทธิพล
ของวัฒนธรรมอินเดียได้แผ่ขยายเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่โบราณกาล ไทยจึงได้รับ
ทอดแนวความคิดบางประการเกี่ยวกับพิธีกรรมบางอย่างไว้ และนำมาดัดแปลงให้
สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และความคิดความเชื่อถือของสังคมไทย เพื่อให้
เกิดความสุข ความเจริญแก่สังคมโดยรวม อันเป็นจุดประสงค์สำคัญของพิธีกรรม
และประเพณีทั้งปวง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย